

ارزیابی نقش مدیریت شهری در توانمندسازی سکونت‌گاه‌های فقیرنشین شهری با تأکید بر خواسته‌های ساکنان. مطالعه موردی: محله زینبیه شهر اصفهان

سلیمان محمدی دوست^۱، مرضیه مرادی‌ریزی^۲، محمدعلی خانی‌زاده^{۳*}

^۱استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج، یاسوج، ایران.

^۲کارشناس‌ارشد مدیریت شهری، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

^۳کارشناس‌ارشد برنامه‌ریزی شهری، مدرس موسسه آموزش عالی آادانا، شیراز، ایران.

تاریخ دریافت: ۹۵/۴/۲۴؛ تاریخ پذیرش: ۹۵/۷/۱۰

چکیده

ساماندهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی و رفع معضلات آن‌ها همواره مورد توجه دولت و مدیریت شهری بوده است. در حال حاضر مناسب‌ترین رویکرد مدیریت شهری، ساماندهی و توانمندسازی اجتماع محلی با تأکید بر مشارکت همه شهروندان بوده که با برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، هدایت و رهبری، نظارت و کنترل و تأمین و تخصیص منابع مناسب می‌توان آن‌ها را برای توانمندتر شدن هدایت کرد. از این رو این پژوهش با محور قرار دادن نقش مدیریت شهری در توانمندسازی اجتماعات محلی به ارتقای عملکرد مدیریت شهری در ساماندهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی می‌پردازد. روش این تحقیق در مرحله ادبیات و مبانی نظری، روش توصیفی-تحلیلی و ابزار گردآوری داده‌ها، مطالعات کتابخانه‌ای و اسنادی است؛ در ادامه با روش مشاهده، مصاحبه و پرسش‌نامه باز و بسته ویژه مسئولین و شهروندان، در بستر مطالعات میدانی، در سطح محله زینبیه اصفهان، اقدام به بررسی و پیمایش شده است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون با استفاده از نرم‌افزار Spss 22 و از رویکرد معادلات ساختاری به وسیله نرم‌افزار Amos 18 استفاده شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بین مؤلفه‌های توانمندسازی شامل: اقتصادی و اجتماعی، کالبدی و مدیریتی همبستگی معنادار برقرار است و مؤلفه مدیریتی-حقوقی بیشترین اثر و مؤلفه اقتصادی کمترین اثر را بر توانمندسازی دارد. عدم توجه کافی مدیریت شهری به مؤلفه اقتصادی و اجتماعی و مدیریتی با ضعف در وظایف مدیریت شهری از برنامه‌ریزی تا تخصیص منابع باعث شده است جوابگویی به توانمندسازی محله زینبیه در حال حاضر به صورت ضعیف ارزیابی شود و نیازمند در پیش گرفتن راهکارهای جدید برای ارتقای نقش مدیریت شهری در توانمندسازی محله زینبیه است که در پایان راهبردها و سیاست‌های اجرایی مدیریت شهری مورد اشاره قرار گرفته است.

واژه‌های کلیدی: فقر، سکونت‌گاه غیررسمی، مدیریت شهری، توانمندسازی، اجتماع محلی.

مقدمه

شهرها می‌گردند (تقوی گودرزی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۰۴)؛ در نتیجه یکی از نمودهای بارز فقر، شهری است که در درون یا مهاجرت شهرها به شکلی خودرو، فاقد مجوز ساختمان و برنامه ریزی رسمی شهرسازی، با تجمعی از اقشار کم درآمد و سطح نازلی از کمیت و کیفیت زندگی شکل می‌گیرد و با عناوینی همچون حاشیه نشینی، اسکان غیر رسمی، سکونت‌گاه‌های خودرو شناخته می‌شود (هاروی، ۱۳۷۶). نمود بارز انواع فقر در یک اجتماع، شکل‌گیری اسکان غیررسمی به عنوان یکی از ابعاد فقر شهری است که در شهر نمود یافته و واژه اسکان غیررسمی به خود گرفته

حاشیه نشینی و زاغه نشینی پدیده‌ای است که بعد از انقلاب صنعتی همراه با توسعه شهرها در کشورهای پیشرفته و سپس ممالک در حال توسعه، گسترش بیشتری یافته و در حال حاضر نیز ادامه دارد. اغلب مهم‌ترین عامل آن را در حاشیه قرار دادن کمابیش اجباری بخشی از جامعه در روند توسعه مطرح می‌نمایند. عدم تعادل در بخش‌های اقتصادی در مناطق مختلف، منجر به ایجاد سیل گسترده مهاجرت جمعیت (که میزان رشد طبیعی آن نیز بالا است) به سوی

است. اشکالی که بسته به وخامت اوضاع، نام‌های مختلفی مانند زاغه‌نشینی، آلونک‌نشینی، حلبی‌آباد، اتاق‌نشینی، سرپناه اضطراری، روستا شهر، خانه‌سازی غیررسمی و خوانده می‌شود (مشکینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۴-۶). کنکاش‌های صورت گرفته در خصوص علل و زمینه‌های پیدایش این سکونت‌گاه‌ها و جوامع حکایت از اثرگذاری مؤلفه‌های چند بُعدی اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی دارند. ضرورت ساماندهی شرایط این سکونت‌گاه‌ها و کاستن از پیامدهای گسترش چنین سکونت‌گاه‌هایی همواره مورد توجه بوده و با توجه به شرایط اقتصادی و اجتماعی و نیز نگرش‌های حاکم، رویکردهای مختلفی برای حل مسئله در دستور کار قرار گرفته است. رویکردهایی که تاکنون مدیریت شهری برای ساماندهی این‌گونه نواحی دنبال کرده است از نادیده گرفتن تا توانمندسازی در نوسان بوده است. توانمندسازی که از دهه ۱۹۹۰ مطرح گردیده هنوز به‌عنوان رویکرد غالب در طرح‌های ساماندهی بافت‌های شهری مورد توجه است.

نکات اصلی مورد توجه در این دیدگاه شامل: ایجاد چارچوب سیاسی اداری و محیطی، استفاده از ظرفیت‌های درونی اجتماعات محلی و توسعه اقتصادی و اجتماعی است. با توجه به این‌که توانمندسازی، گروه‌های اجتماعی محلی را تقویت نموده و باعث کاهش فشار بر بودجه عمومی می‌شود، به صورت مستقیم یا ضمنی مورد استقبال قرار گرفته است (UNESCAP, 2001 نقل شده در ایران‌دوست، ۱۳۸۹). این راهبرد با تأکید بر آموزش سطح سواد و آگاهی مردم، بالا بردن حس تعلق به مکان و مسئولیت در افراد مناطق حاشیه‌نشین، می‌تواند تأثیر بسزایی در توانمندسازی جوامع محلی داشته باشد. بحث اصلی این تحقیق با پذیرفتن توانمندسازی به عنوان یک راهکار بهینه، تمرکز بر کارکرد مدیریت شهری است. به خصوص در وضعیت کنونی که طرح‌های ساماندهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی نتوانسته است در عمل موفقیت فراگیری در پی داشته است. اگرچه تمرکز بر سیاست‌های اقتصادی همواره به مثابه راه حل ریشه‌ای فقر و محله‌های کم برخوردار مطرح بوده است، تأکید

بسیاری از صاحب نظران نیز بر اهمیت سیاست اجتماعی است و تمرکز آن بر مداخلات اجتماعی در برابر مداخله اقتصادی، به مثابه مکمل عوامل توسعه است. سیاست اجتماعی اگرچه از جنبه‌هایی مشابه با سیاست اقتصادی است، اما سیاست اقتصادی افراد را به مثابه فقرای تصمیم ساز در بازار کار و تولید مورد توجه قرار می‌دهد، درحالی‌که سیاست اجتماعی، آن‌ها را به عنوان عضوی از گروه‌های اجتماعی در نظر می‌گیرد و اذعان دارد که جامعه نابرابر، یک جامعه ناکارآمد است و مردم به دلیل ویژگی‌های جنسی، قومی، نژادی و درآمدی، از دست‌یابی به حقوق و توان انسانی کامل خود محروم می‌شوند؛ بنابراین نه تنها به معیارها و استانداردهای مطلق زندگی در اجتماع (فقر مطلق) و ابزار و روش‌ها و چارچوب‌های قانونی اثرگذار بر آن بلکه به معیارها و استانداردهای نسبی (فقر نسبی) در سطح جامعه و توزیع کاراثر ثروت می‌پردازد. (ایران‌دوست، ۱۳۸۹).

بنابراین در این ارتباط، مدیریت شهری باید دیدگاه جامع‌نگرتری درباره اجزا و عناصر سیستم مدیریت شهری اختیار کند (Mc Gill, 1998: 464)، لاله پور، سرور و سرور، ۱۳۹۱). و رویکردی کل‌نگر و جامع به فرایند ساخت شهر داشته باشد (ون دیک، ۱۳۹۳). باید توجه داشت که رویکرد کل‌نگر، نیازمند نیروی هدایتی قوی است تا هماهنگی و همسویی لازم در فرایند مدیریت شهری حاصل شود و مطلوب‌ترین نیروی هدایتی، مطمئناً یک حکومت شهری یا محلی قوی در سطح شهر خواهد بود. در این میان یکی از موارد مهم پس از تقویت سازمان‌های محلی و ایجاد حکومت محلی، طراحی و بهبود نمایش و مشارکت میان حکومت محلی، بخش خصوصی و جامعه شهر مدنی و تلاش برای در برگیری بازیگران و ذینفعان متعدد شهری در اداره شهرهاست. این نگرش در چارچوب " رویکرد حکمروایی خوب شهری " مدلی منسجم از مدیریت شهری را به دست می‌دهد (لاله پور، سرور و سرور، ۱۳۹۱). اما با بررسی وضعیت فعلی و عدم موفقیت مدیریت شهری در دستیابی به این مهم، باید بررسی کرد که پیاده‌سازی کامل کارکرد

یا خانوار، و یا سطوح مصرف امری مرسوم به شمار می‌آید، در ۱۰ الی ۱۵ سال گذشته نقایص این شیوه‌ی برخورد با موضوع کاملاً مشخص شده است. علاوه بر این، از میان محرومیت‌های متعددی که اغلب فقرای شهری با آن‌ها دست‌وپنجه نرم می‌کنند، بسیاری از آن‌ها فاقد ارتباط مستقیم یا واجد کمترین ارتباط با سطوح درآمد هستند، درحالی که اکثر آن‌ها بیشتر با دستگاه‌های سیاسی یا ساختارهای ادارات دولتی‌ای مرتبط هستند که خواستار عملکرد مناسب برای حل این محرومیت نیستند و یا توان انجام چنین عملکردی را ندارند. نمود بارز انواع فقر در یک اجتماع، شکل‌گیری اسکان غیررسمی به عنوان یکی از ابعاد فقر شهری است که در شهر نمود یافته و واژه اسکان غیررسمی به خود گرفته است. اشکالی که بسته به وخامت اوضاع، نام‌های مختلفی مانند زاغه‌نشینی، آلونک‌نشینی، حلبی‌آباد، اتاق‌نشینی، سرپناه اضطراری، روستا شهر، خانه‌سازی غیررسمی و ... خوانده می‌شود (مشکینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۶-۴). سکونت‌گاه‌های غیررسمی با تجمعی از اقشار کم درآمد و غالباً با مشاغل غیررسمی و شیوه‌ای از شهرنشینی ناپایدار همراه بوده و زمینه‌ساز بسیاری از آسیب‌های اجتماعی به شمار می‌رود. این مشکل شهری صرفاً مسئله‌ای کالبدی و فیزیکی نبوده بلکه از عوامل کلان ساختاری در سطوح ملی و منطقه‌ای ناشی می‌شود (خاکپور و همکاران، ۱۳۹۱؛ Martinez et al., 2008; Habitat, 2009). سکونت‌گاه‌های غیررسمی بخشی از بافت شهری هستند که عمدتاً مهاجرین روستایی و تهیدستان شهری را در خود جای داده‌اند و بدون مجوز و خارج از برنامه‌ریزی رسمی و قانونی توسعه شهری (طرح‌های جامع و تفصیلی) در درون و خارج از محدوده قانونی شهرها به صورت خودرو به وجود آمده‌اند. عمدتاً فاقد سند مالکیت هستند و از نظر ویژگی‌های کالبدی و برخورداری از خدمات و زیرساخت‌های شهری شدیداً دچار کمبود هستند. مداخله در این‌گونه بافت‌ها از نوع ساماندهی و توانمندسازی خواهد بود اصل مشترک در همه انواع مداخله مشارکت مردمی خواهد بود.

فعالی مدیریت شهری در ایران تا چه حد می‌تواند اهداف مدیریت شهری در توانمندسازی سکونت‌گاه غیررسمی به عنوان یک اجتماع محلی را پوشش دهد؟ برای بررسی و تبیین نقش مدیریت شهری در توانمندسازی این‌گونه اجتماعات محلی، محله زینبیه اصفهان که در منطقه ۱۴ اصفهان قرار دارد به عنوان نمونه مطالعاتی انتخاب شده است. این محله که از هسته‌های روستایی اطراف شهر اصفهان است، در فرایند رشد سریع شهرنشینی به شهر اصفهان ملحق گردیده و مأمنی برای سیل جمعیت مهاجری گردیده که از اقصی نقاط ایران برای دستیابی به شغل درآمدزا و برخورداری از امکانات راهی کلان‌شهرها شده‌اند. مشکلات اقتصادی و درآمد پایین و عدم قدرت سرمایه‌گذاری ساکنان سکونت‌گاه‌های غیررسمی باعث گردیده تا این بافت‌ها از رشد و تحول بازمانده و مأمنی مناسبی را برای اعتیاد، خرید و فروش مواد مخدر و ... فراهم آورند و این محله را در سطح شهر اصفهان به یکی از محلات غیررسمی بدل نموده است.

با توجه به اهمیت مدیریت شهری در تغییر وضعیت سکونت‌گاه‌ها علی‌الخصوص سکونت‌گاه‌های غیررسمی اهداف زیر در این پژوهش دنبال می‌گردد:

- تبیین کارکرد فعلی مدیریت شهری در توانمندسازی محله زینبیه اصفهان
- ارائه راهکارها و پیشنهادهای مناسب در راستای ارتقای کارکرد مدیریت شهری برای توانمندسازی محله زینبیه اصفهان

مفاهیم دیدگاه‌ها و مبانی نظری

فقر شهری و سکونت‌گاه غیررسمی: سیف‌الدینی (۱۳۸۵) در فرهنگ واژگان برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای می‌نویسد واژه فقر دارای تعاریف متعددی است (سیف‌الدینی، ۱۳۸۵: ۲۸۸). فقر شهری فقری است که شهری شده که آن را از انواع دیگر فقر در عرصه‌های مختلف جغرافیایی متمایز کرده است (مشکینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۶-۴). اگرچه همچنان برای سازمان‌های دولتی و بین‌المللی تعریف اندازه‌گیری و نظارت بر فقر بر اساس سطوح درآمد فقر

جدول ۱: مولفه‌های وجودی سکونت‌گاه‌های غیر رسمی

شخص	معیار	بعد
<ul style="list-style-type: none"> - اغلب افراد ساکن در بخش‌های غیر رسمی اشتغال دارند. - درآمد پایین افراد ساکن و زیر خط فقر بودن ۵۰ درصد خانوارهای ساکن بر اساس درآمد سرانه. - نرخ بیکاری بالاتر از میانگین شهر - کمبود یا نبود ساختارهای اقتصادی مشخص در این مکانها - سرمایه گذاری و پس انداز پایین خانوارها برای آینده 		اقتصادی
<ul style="list-style-type: none"> - استفاده از مسائل غیر رسمی و بی دوام - ساخت و ساز بدون نظارت سازمانهای مهندسی و ذی صلاح در مکانهای خطرناک و نامناسب - کمبود زیرساختها و تسهیلات رفاهی شهری در این سکونت‌گاهها - کیفیت پایین محیط زیست - عدم وجود حداقل‌های مکانیایی سکونتگاهها 	فنی - ساختاری	کالبدی - زیستی
<ul style="list-style-type: none"> - اغتشاش بصری در سکونت‌گاهها - عدم سنخیت با سایر قسمت‌های شهر از نظر شکل ظاهری و محتوای بافت - آشفتگی کالبدی و شکل‌گیری بافتی نامتجانس 	شکلی - ظاهری	
<ul style="list-style-type: none"> - بعد خانوار بالاتر از میانگین شهر - تراکم جمعیتی بالا - وجود مهاجران در بین ساکنان بصورت چشمگیر 	جمعیتی	
<ul style="list-style-type: none"> - نظارت اجتماعی کم - وجود بزه و خلاف‌های اجتماعی در بعضی از سکونت‌گاههای مفروض - وجود قومیت‌های مختلف و زبان‌ها و فرهنگ‌های متنوع (خرده فرهنگها) - پایین بودن حس تعلق به مکان 	فرهنگی	اجتماعی
<ul style="list-style-type: none"> - ساخت و سازهای غیر قانونی بر خلاف مصوبات شهرسازی و معماری - پرداختن به امور خلاف قانون در این سکونت‌گاهها - عدم امنیت تصرف 	سکونت‌ی	
<ul style="list-style-type: none"> - غیر برنامه ریزی شده است - غیر رسمی بودن اسکان از نظر دستگاه‌های قانونی - ضعف مشارکت‌پذیری سکونت‌گاهها - مالکیت رسمی نداشتن بر زمین و خانه - انتقال خانه یا زمین بصورت غیر قانونی - ضعف در ارائه خدمات شهری 	مسئولیتی	حقوقی - مدیریتی

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۶

حداقل کیفیت زندگی) باشند؛ به‌خوبی مدیریت شوند؛ حکمروایی خوب در آن‌ها برقرار باشد و پایداری مالی که به معنای بانک‌پذیری از دید بانک جهانی

مدیریت، حکمروایی و توانمندسازی سکونت‌گاه غیر رسمی: بر پایه نظر فرییر و اشترن (۲۰۰۱)، شهرها بایستی از چهار منظر پایدار باشند: زیست‌پذیر

منادی حضور رهیافت نوین حکمروایی شهری بر مبنای تغییر در رهیافت تدارک و تهیه مستقیم کالا و خدمات توسط دولت به یک رهیافت توانمندسازی است که بر مبنای سه راهبرد اصلی قرار دارد و عبارت‌اند از: تمرکززدایی از مسئولیت‌ها به نفع نهادهای محلی، تقویت مشارکت جامعه مدنی و استفاده از همکاری مردم در دستیابی به موضوعات مشترک (UN Habitat: 2007). تقریباً تمام جنبه‌های سازمان اجتماعی با رویکرد توانمندسازی برابر شده است. اگر هدف اصلی عمل سازمان اجتماعی به دست آوردن قدرت برای اعضای گروه‌های ستمدیده و مظلوم باشد بنابراین این صورت عمل قطعاً توانمندسازی است. توانمندسازی مفهومی پیچیده و چندبُعدی است که به سختی می‌توان آن را تعریف کرد؛ در واقع عمومیت این واژه باعث شده است که در گستره وسیعی از موقعیت‌ها (Kwaku, Peter, 2004). از جمله مدیریت، روانشناسی، علوم سیاسی و پزشکی به کار رود (Johnson, 1997) توانمندسازی گسترش دسترسی و قابلیت‌های مردم فقیر برای مشارکت، مذاکره، تأثیر، کنترل و مسئولیت‌پذیری در نهادهایی است که بر زندگی‌شان اثرگذار است (Alsop et al., 2006). برخی به توانمندسازی زنان تمرکز کرده و معتقدند توانمندسازی فرایندی است که به وسیله آن اعتماد به نفس زنان افزایش پیدا می‌کند و از حقوق خود برای انتخاب مستقل و کنترل بر منابعی که به از بین رفتن جایگاه فرودستی ایشان منجر می‌شود، دفاع می‌کنند (Malhotra et al., 2002).

برخی از صاحب نظران معتقدند، توانمندسازی افزایش ظرفیت برای خودمختاری در تصمیماتی است که روابط نامطلوب قدرت را تغییر می‌دهد (Wee, Shaheed, 2008). همان‌طور که راپاپورت (۱۹۸۴) بیان می‌کند: «توانمندسازی احساس بیگانگی از نهادهای سرکوب‌کننده را کاهش می‌دهد و به افراد کمک می‌کند تا عمل جمعی را درک کنند (Hardina, 2003). راپاپورت (۱۹۸۷) توانمندسازی را به‌عنوان یک مکانیسم که افراد، سازمان‌ها و جوامع تسلط در امور خود را به دست می‌آورند تعریف کرد. توانمندسازی در

است در آن‌ها وجود داشته باشد. نکته با اهمیت آن است که مدیریت خوب و حکمروایی خوب از یکدیگر تفکیک شده‌اند. اولی به مقامات رسمی که مجری خط مشی‌ها هستند (انجام خدمات و اجرای مقررات) گفته می‌شود؛ درحالی‌که حکمروایی در مورد دولت محلی، مفهومی بیش از آن دارد. از نظر UNCHS (۱۹۹۹) حکمروایی شهری شامل تصمیم‌سازی مشارکتی می‌شود. این خود به مجموعه‌ای پیچیده از ارزش‌ها، هنجارها، فرایندها و نهادهایی که بدان وسیله شهرها مدیریت می‌شوند، اشاره دارد.

از نظر «کمیسون سکونت‌گاه‌های انسانی سازمان ملل»^۱ مدیریت شهری به‌عنوان الگویی برای مدیریت و توسعه سکونت‌گاه‌های شهری اعم از شهرهای کوچک و بزرگ و مادر شهرها مطرح شده و همهٔ بازیگران فعال در امور شهری نظیر بخش‌های خصوصی^۲، مجامع غیردولتی^۳ (N.G.O) مجامع مدنی^۴ و دیگر افراد و گروه‌هایی را که در شهر کار و زندگی می‌کنند، در بر می‌گیرد (سیاف‌زاده، ۱۳۹۲: ۱۹؛ به نقل از سعیدی رضوانی، ۱۳۹۱). مدیریت شهری را می‌توان تلاش برای هماهنگی و یکپارچگی فعالیت‌های بخش عمومی و اقدامات بخش خصوصی برای پرداختن به مشکلات اصلی که ساکنان شهرها با آن‌ها روبرو هستند و ایجاد شهری رقابتی‌تر، منصفانه‌تر و پایدارتر تعریف کرد «حکمروایی عبارت است از: اعمال قدرت سیاسی، اقتصادی و اداری برای مدیریت امور کشور در همه سطوح. این حکمروایی شامل سازوکارها، فرایندها و مؤسساتی است که از طریق آن‌ها، شهروندان و گروه‌های مختلف، علائق خود را ابراز می‌دارند، اختلاف‌نظرهای خود را تعدیل می‌کنند و به توافق می‌رسند و بر اساس حقوق و تعهدات قانونی خود عمل می‌کنند» (شادمان فر و وکیل پور، ۱۳۹۰: ۹۴). همچنین مرکز اسکان بشر سازمان ملل متحد، در دومین کنفرانس سکونت‌گاه‌های انسانی در سال ۱۹۹۶

1. United Nation Commission for Human Settlement (UNCHS)
2. Private Sector
3. Non-Governmental Organizations (NGOs)
4. Civil Societies

به‌طور کلی در پنج دهه گذشته (از سال ۱۳۴۰ که نقطه عطف شکل‌گیری پدیده اسکان غیررسمی است) راه‌حل‌هایی وجود داشته است. عمده‌ترین این راه‌حل‌ها عبارت‌اند از: نادیده گرفتن اسکان غیررسمی در بدو شکل‌گیری، در مرحله بعد نادیده گرفتن و امید به انجام اقدام‌های ساختاری کلان مانند طرح‌های آمایش سرزمین و حل مسئله از طریق ایجاد تعادل‌هایی منطقه‌ای، وارد کردن این سکونتگاه‌ها به محدوده شهر و افزایش خط محدوده شهرها، اما بررسی‌های انجام‌شده حاکی از آن است که مشکل این‌گونه سکونتگاه‌ها وارد شدن به محدوده شهر نیست، به‌نحوی که حدود هشتاد درصد این سکونتگاه‌ها در محدوده شهری کشور واقع شده‌اند. بررسی تجارب نشان می‌دهد که اقدام‌های موردی بنا بر دلسوزی، تهدید و فشار و به عبارتی نگاه صدقه‌ای نسبت به ساکنان در قالب ارائه خدمات محدود از قبیل آب و برق و نگاه بلدوزری و پاک کردن صورت‌مسئله که در سال ۱۳۳۷ در محله خاک سفید تهران انجام شد نه تنها مشکلی را حل نکرد بلکه پیامدهای منفی آن، باعث پراکنش این مسئله در کل محدوده شهری تهران گردید (ایمانی جاجرمی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۲۷). از این رو سیاست‌های کنونی اصلی، توجه خود را به تأکید بر نقش گروه‌های اجتماعی، تقویت جایگاه مالکان و ساکنان و توجه به نیازمندی‌های آنان قرار داده است. برنامه‌های نوسازی به جای تخریب و نوسازی گسترده، تغییر ساختار موجود و جایگزینی عناصر جدید به ساماندهی کالبدی و انتظام بخشی به نابسامانی‌های فضایی - عملکردی و برنامه‌ریزی برای استفاده از ظرفیت‌های موجود برای توسعه می‌پردازند؛ ولی علی‌رغم این تحولات، همان‌طور که قبلاً اشاره شد، برنامه‌های بهسازی و نوسازی بافت‌های نابسامان با چالش‌های عمده‌ای روبروست. بنابراین با در نظر گرفتن درس‌های گرفته‌شده از سیاست‌ها و برنامه‌های گذشته و همچنین توجه به چالش‌های موجود می‌توان برای ارتقای مدیریت شهری فعلی پیشنهادهای زیر را در اولویت قرارداد:

مورد تغییرات درهم‌تنیده در رفتار، خود پندار^۱ و پیشرفت‌های واقعی در شرایط فرد، گروه و جامعه مطرح می‌شود (Saegert and Winkel, 1996: 518). هدف اصلی توانمندسازی کمک به درک ناتوانی اشخاص است همان‌طور که تمایل دارند و قادر هستند تا کنترل زندگی خودشان را به دست بگیرند و شرکت‌کنندگان فعالی در اعمال نفوذ در سیاست، تصمیم‌گیری و فرایندهایی که آن‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، باشد (Islam, 2014:263). هلینگ و همکاران، نیز «توانمندسازی» را به معنای «توانایی بخشیدن به مردم و جوامع، به‌ویژه آن‌هایی که اغلب به حاشیه رانده شده‌اند که هر دو فرصت و توانایی برای مشارکت مؤثر در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی را داشته باشند» تعریف می‌کنند (Helling et al., 2005: 15).

تعریف دیگری از توانمندسازی چنین است که: «توانمندسازی بر بسیج تمامی امکانات بالقوه و منابع و تمامی عوامل برای بهبودی شرایط زندگی جوامع فقیر تأکید دارد و این فرصت را به مردم می‌دهد، که شرایط خانه و محل زندگی خود را با توجه به اولویت‌ها و نیازهایشان بهبود بخشند. در این روش، ساکنان شهر و مردم مرکز توجه هستند و دولت متعهد است که تسهیلات لازم را برای آن‌ها فراهم نماید. سکونتگاه‌های غیررسمی با تجمعی از اقشار کم درآمد و غالباً با مشاغل غیررسمی و شیوه‌ای از شهرنشینی ناپایدار همراه بوده و زمینه ساز بسیاری از آسیب‌های اجتماعی به شمار می‌روند. مشکل شهری صرفاً مسئله‌های کالبدی و فیزیکی نبوده بلکه از عوامل کلان ساختاری در سطوح ملی و منطق‌ها ناشی می‌شود (Martinez et al., 2008). بنابراین اسکان غیررسمی در جهان معضلی فراگیر بوده و خاص کشورهای مشخصی نیست. نه تنها در کشورهای جنوب، بلکه در کشورهای شمال هم می‌توان نمونه‌های متعدد، اما متفاوت از هم را پیدا کرد (Chowdhury et al., 2006).

ارزیابی جایگاه فعلی مدیریت شهری در توانمندسازی سکونتگاه‌های غیررسمی:

- انسجام بخشی و ایجاد همگرایی در سیاست‌های توسعه شهری، برنامه‌ریزی هماهنگ در توزیع و استقرار جمعیت شهری با اولویت دادن به سیاست توسعه درونی (استفاده بهینه از ظرفیت‌های موجود در نظام توسعه شهری) که در این صورت است که شهرداری و سایر سازمان‌های شهری در مواجهه با سکونتگاه غیررسمی هماهنگ عمل کرده و از انجام کارهای موازی و سلیقه‌ای سازمان‌های مختلف شهری کاسته می‌شود؛
- کاهش نقش تصدیگری دولت - تأکید بر نقش دولت در سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، هدایت، نظارت، حمایت و تشویق امر بهسازی بافت‌های نابسامان شهری به‌ویژه از طریق بخش غیردولتی؛
- ارتقای جایگاه و نقش مدیریت شهری و اصلاح تقویت سازوکارهای موجود با تأکید بر ضرورت ایجاد مدیریت واحد و توانمند شهری.
- توجه به اصل مشارکت مردم به‌ویژه ساکنان و مالکان و ایجاد بسترها و ابزارهای مناسب برای تحقق آن.
- نهادسازی در مقیاس محلی از طریق تشکیل دفترهای خدمات نوسازی محلات به‌منظور پیگیری مسائل و تسهیل در روند ساماندهی محله (ایمانی جاجرمی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۴۴)؛
- شدت بخشیدن سازوکارهای نظارتی به‌منظور جلوگیری از ادامه ساخت و سازهای بی‌رویه و تغییر کاربری محله
- تضمین حق سکونت ساکنان با تفویض مالکیت به ساکنان از جانب مالک اصلی یعنی سازمان مسکن و شهرسازی با طی مراحل قانونی و حقوقی که امکان سوءاستفاده دلالتان کاهش یابد (رهنما و محمدیان، ۱۳۹۱: ۷۰)؛
- تعریف سازوکارهای مناسب در مدیریت زمین شهری به مثابه اصلی‌ترین نهاد تولید مسکن که هر نوع نوسان قیمت در آن بر قیمت تمام شده مسکن تأثیر می‌گذارد و اقشار کم درآمد را با چالش‌های جدی مواجه می‌کند.
- ارائه تعاریف درست و مناسب از حریم و محدوده‌های شهری، به‌گونه‌ای که دایره شمول خدمات شهری به طور جامع‌تری نواحی را پوشش دهد و باعث تمایز اراضی با جدایی‌گزینی‌های طبقاتی و در نتیجه شکل‌گیری اسکان غیررسمی در فضاهای پیرامونی شهر نگردد.
- توجه به نقش مدیریت یکپارچه شهری در ساماندهی اسکان غیررسمی در مقیاس خرد با تأکید بر شهرداری‌ها، چراکه مباحث اجتماعی با نهادهای مردم محور و محلی چون شهرداری و نهادهای عمومی و غیردولتی از قبیل NGOها و CBOها زودتر محقق می‌شود. از طرفی، مدیریت شهری مجموعه‌ای از تلاش‌هاست که به‌طور عمده به فعالیت‌های درون شهرها بازمی‌گردد. مدیریت اسکان غیررسمی از یک‌سو به طور عمده به ساماندهی و ایجاد وضعیت مطلوب مسکن بازمی‌گردد و از سوی دیگر، در ارتباط با برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان ملی با هدف ممانعت از مهاجرت، بهینه‌سازی وضعیت زندگی و در نتیجه پیشگیری از شکل‌گیری تبعات اسکان غیررسمی است (پورا احمد و همکاران، ۱۳۸۹: ۵۲).
- کلید موفقیت در طرح‌های مشارکتی، یافتن زبان مشارکت بین مخاطبین هدف در جامعه محلی و متخصصین است. این زبان متناسب با ویژگی‌های جامعه محلی و تجربه ذهنی آن‌ها از مشارکت و مشخصه‌های پروژه طراحی می‌گردد.
- زبان متخصصان، قانون‌گذاران، مدیران و برنامه‌ریزان با زبان متخصصان در سطح مناطق هدف متفاوت است. نباید از زبان برنامه‌ریزی که برای توجیه طرح و ارائه به مدیران استفاده می‌شود برای مخاطبان محلات هدف نیز استفاده کرد.
- در گفتگو با ساکنان از به کار بردن واژه غیررسمی پرهیز شود. تجربه نشان می‌دهد که این واژه باعث ایجاد شکاف، انفعال در اهل محل و حتی جبهه‌گیری آن‌ها شده است. به جای سکونتگاه‌های

فردی و اجتماعی آن در قالب کلیه ابعاد میسر نخواهد بود که این امر نیز کمک نهادهای دولتی و خصوصی و مدنی را می‌طلبد. در این راستا در پی دستیابی به حکمروایی خوب رویکردهای توانمندسازی و توسعه مبتنی بر اجتماعات محلی با هدف تمرکززدایی و درگیر کردن واحدهای کوچک‌تر جامعه به صورت اصولی و به رسمیت شناختن آن‌ها در جامعه را می‌توان مؤثر دانست. کلیه این رهیافت‌ها و رویکردها در راستای دسترسی به توسعه پایدار شهری و در جهت برقراری حکمروایی خوب شهری که یکی از رویکردهای اخیر مدیریت شهری است، می‌باشد. از این سو می‌توان بین مفاهیم گفته شده ارتباط دو سویه را به صورت زیر برقرار نمود. نمودار زیر که برگرفته از مفاهیم کلیدی مطرح در این پژوهش می‌باشد، از مباحث پیشرو در توسعه پایدار و مدیریت شهری که همان حکمروایی خوب شهری هست شروع می‌شود و با توانمندسازی اجتماع محلی و با کاربست رویکرد توسعه مبتنی بر اجتماع محلی که بین آن‌ها نیز یک ارتباط دوسویه برقرار است و خود نیز از زیرشاخه‌های توسعه پایدار می‌باشند در مجموع به بهسازی سکونتگاه‌های غیررسمی کاهش فقر شهری منجر می‌شود و به دنبال برقراری پیوستگی این بافت غیررسمی با بافت رسمی شهر هست که این خود نیز نیازمند برقراری حکمروایی خوب شهری است؛ از این رو چرخه دوباره تداوم می‌یابد. تا در نهایت به رفع کامل فقر و برقراری عدالت که یکی از اهداف حکمروایی خوب شهری است در کل جامعه دست یابد.

این تحقیق دارای دو متغیر: مستقل (مدیریت شهری) و وابسته (توانمندسازی) است. همان‌طور که اشاره شد توانمندسازی از دیدگاه مختلف دارای ابعاد گوناگونی است اما محقق در این تحقیق با استناد به تعریف و مدل ارائه شده از توانمندسازی توسط بانک جهانی (۲۰۰۵)، صرافی (۱۳۸۱)، به ابعاد اجتماعی، اقتصادی، محیطی و حقوقی - مدیریتی در قالب رویکرد توسعه مبتنی بر اجتماع محلی پرداخته است و شاخص‌های مربوطه با استناد به چارچوب‌های تحلیلی بانک جهانی و تعاریف ارائه شده استنتاج شده است.

غیررسمی واژه مناطق هدف در برنامه‌های اجرایی و مصاحبه‌های مطبوعاتی پیشنهاد می‌شود.

- اندیشیدن به شیوه گفتگو و طراحی سازوکار اطلاع‌رسانی به مخاطبان هدف پیش از اجرای پروژه می‌بایست طراحی و مطالعه شود و جزئی از شرح خدمات منظور گردد.

- زبان آگهی مناقصات برای پروژه‌ها در جلب مشارکت ساکنان در مناطق هدف، اهمیت ویژه‌ای دارد. سابقه هر پروژه می‌بایست در آگهی‌ها تنظیم شود به نحوی که اهل محل آن را آشنا بدانند و نسبت به آن احساس تعلق کنند.

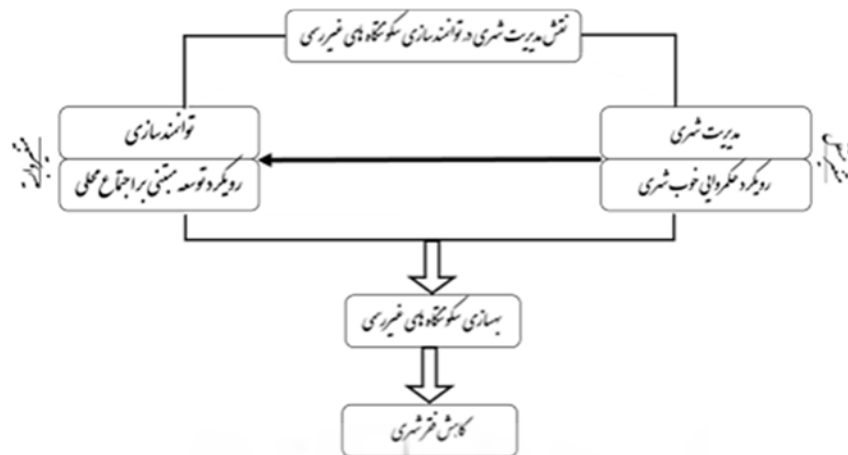
- یکی از راه‌های تولید زبان مشترک با اهل محل آگاهی‌رسانی است، اما باید توجه داشت که آگاهی‌رسانی، نصب آگهی در مورد طرح در اماکن و معابر عمومی نیست. آگاهی‌رسانی ترغیب رسانه‌ها به خصوص جراید محلی، به ارائه گزارش و اخبار مربوط به طرح است. این نوع از آگاهی‌رسانی باید در ارتباط با چارچوب جامع اطلاع‌رسانی اعمال گردد. تهیه استراتژی اطلاع‌رسانی به تفکیک مخاطبان ضروری است تا متناسب با نیاز آن‌ها پروژه بازتعریف و ارائه گردد. پروژه‌هایی که به مسائل و آسیب‌های اجتماعی مربوطند نیاز به طراحی ویژه دارند به دلیل این حساسیت و ریسک اجرای این نوع پروژه‌ها به عنوان اقدامی آغازین مناسب نیستند.

ارتباط مفهومی مولفه‌های تحقیق

همان‌طور که بیان گردید زیربنای تشکیل سکونتگاه‌های غیررسمی را بایست در فقر ریشه‌یابی کرد. فقری که در فقدان و عدم دسترسی به منابع و توزیع ناعادلانه خدمات معنا می‌یابد. فقدان دسترسی به کالا و خدمات پایه، نبود مهارت و عدم نفوذ اجتماعی در بین ساکنان یک اجتماع و نهادهای دولتی و وقتی در یک جامعه تمام نمودهای فقر ظاهر می‌شود به شکل سکونتگاه‌های غیررسمی یا فقیرنشین خود را آشکار می‌نمایند. بنابراین ساماندهی و بهسازی این‌گونه سکونتگاه‌ها بدون توجه به کلیه جنبه‌های

برای شاخص‌های متغیر مدیریت شهری نیز از معیارهای رویکرد حکمروایی خوب شهری با توجه به تعاریف و بررسی تجارب جهانی در قالب نمودار زیر ارائه شده است.

در مورد متغیر مدیریت شهری با استناد به تعریف و مدل ارائه شده توسط کاظمیان (۱۳۹۲) به ابعاد برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، هدایت و رهبری، نظارت و کنترل، تأمین و تخصیص منابع پرداخته شده است.

شکل ۱: مدل مفهومی ارتباط بین محورهای پژوهش

چارچوب نظری تحقیق

جدول ۲: معیارها و زیرمعیارهای تحقیق

منبع	شاخص	معیار	مؤلفه‌ها	مفهوم
صراف، ۱۳۸۱؛ زمانی و شمس، ۱۳۹۲؛ بانک جهانی ۲۰۰۵	صندوق‌های محلی برای افزایش قدرت سرمایه‌گذاری مردم محله و وام‌های بلندمدت و کم‌بهره برای مصارف مختلف مسکن	بانک‌پذیری	اقتصادی	توانمندسازی اجتماعات محلی
	تأمین منابع برای مشاغل کوچک	کارآفرینی		
	بستر مناسب برای اشتغال زنان	اشتغال‌زایی		
	آموزش جهت اشتغال		اجتماعی	
	وجود برنامه‌های اشتغال در محله	امنیت		
	رونق صنایع‌دستی و مشاغل خانگی	حس تعلق به مکان		
	کیفیت رسیدگی نیروی انتظامی	مشارکت	کالبدی - محیطی	
	کنترل آسیب‌های اجتماعی	سازگاری با محیط‌زیست		
	رضایت از محله	ایجاد نظم کارکردی و عملکردی		
همکاری در جهت رفع مشکلات محله	بهداشت محیطی			
عدم ترک محله در صورت بهبود شرایط اقتصادی				
وجود شورای محلی				
تشکیل گروه‌های مردمی (CBOs و NGOs)				
نظارت شهروندان				
گسترش فضای سبز و پارک‌ها				
کاهش مخاطرات طبیعی				
• بهسازی مسکن				
• مقاوم‌سازی مسکن				
گسترش حمل‌ونقل عمومی				
تأمین خدمات موردنیاز روزانه				
افزایش سرانه مراکز آموزشی				
افزایش سرانه مراکز تفریحی - ورزشی				
دسترسی به وسایل نقلیه عمومی و ارزان‌قیمت				
بهبود جمع‌آوری زباله				
دفع آب‌های سطحی				
بهبود سیستم فاضلاب				

	اطلاع از قوانین شهرداری تبعیت از قوانین شهرداری	قوانین شهروندی	حقوقی - مدیریتی	مدیریت شهری با رویکرد حکمروایی
	هماهنگی ضوابط با شرایط زندگی مردم مراحل صدور پروانه ساخت مترازهای تفکیک زمین کمتر از میانگین شهر ایجاد انگیزه‌های مالی و قانونی برای بهسازی محله	ضوابط شهرداری		
	تعیین نوع مالکیت ملک در تصرف	ضوابط مالکیت		
برک‌پور و اسدی ، ۱۳۹۰؛ ایمانی جاجرمی و همکاران، ۱۳۹۲؛	شناسایی نیازهای اساسی در اولویت قرار دادن مسائل ریشه‌ای محله	نیازسنجی	برنامه‌ریزی	
	نیروهای متخصص و جوان محدوده پتانسیل‌های سرمایه‌گذاری در محله	شناسایی فرصت‌ها	سازمان‌دهی	
	شناسایی سازمان‌های دخیل در امر بهسازی هماهنگی بین برنامه‌های شهرداری و سازمان‌ها	ایجاد هماهنگی بین سازمان‌ها و نهادهای مردمی		
	تبیین اهداف مشخص برای طرح تهیه برنامه عملیاتی طرح	هماهنگی اهداف و عملکرد	هدایت و رهبری	
	مشوق‌های مالی مشوق‌های قانونی	ایجاد انگیزه		
	تقویت مدیریت محلی واگذاری اختیارات به نهادهای مردمی فعال	واگذاری اختیارات	نظارت و کنترل	
	ایجاد راه‌های ارتباطی با شهروندان تشویق شهروندان به ابراز نظرات خود به مسئولین ایجاد میز خطابه آزاد در سطح شهر	دریافت بازخور از شهروندان		
	پیگیری تقاضای مردم پاسخگویی به شهروندان در خصوص تقاضا	پاسخگویی		
		تسهیل دریافت وام بهسازی مسکن تسهیل دریافت اعتبارات بانکی برای اعطای وام به برای سرمایه‌گذاری بومی در محله تشویق به کارگیری جوانان بومی محله	حمایت مالی از بهسازی مسکن حمایت مالی از کسب‌وکار محلی	تأمین و تخصیص منابع
		ارتقای کیفی فضاهای موجود افزایش سرانه فضاهای عمومی	حمایت مالی از توسعه فضاهای عمومی	

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۶

روش تحقیق

شده است. توزیع پرسش‌نامه‌ها با توجه به وسعت محله و تقسیم آن به ۱۵ زیر محله به شکل نمونه‌گیری خوشه‌ای و ساده به صورت توأمان استفاده شده است و ارزش‌گذاری داده‌ها با استفاده از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت صورت پذیرفته است. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده از آزمون ضریب همبستگی پیرسون با استفاده از نرم‌افزار Spss 22 و از رویکرد معادلات ساختاری به‌وسیله نرم‌افزار Amos 18 استفاده شده است.

روایی و پایایی پرسش‌نامه

برای اطمینان کامل در مورد روایی پرسش‌نامه تحقیق، از نظرات اساتید مشاور و راهنما استفاده شد و اصلاحات لازم اعمال گردید. در این پژوهش برای

این تحقیق ماهیت تحلیلی - توصیفی داشته و از نوع کاربردی می باشد. ابزارهای جمع‌آوری شامل اطلاعات کتابخانه‌ای - اسنادی و میدانی - پیمایشی است. در بخش میدانی، در راستای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز دو تیپ پرسش‌نامه مورد استفاده قرار گرفت: ۱- پرسش‌نامه ساکنان محله زینبیه ۲- مسئولین و متصدیان شهری محله زینبیه و جامعه آماری مورد مطالعه ساکنان و مسئولین شهری بوده اند؛ همچنین در جهت تکمیل اطلاعات، روش مصاحبه‌های حضوری با پرسش‌های باز با مسئولین و متخصصان امور شهری و مشاهده صورت گرفته است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران شمارش شده و برابر با ۳۶۰ پرسش‌نامه تهیه توزیع و جمع‌آوری

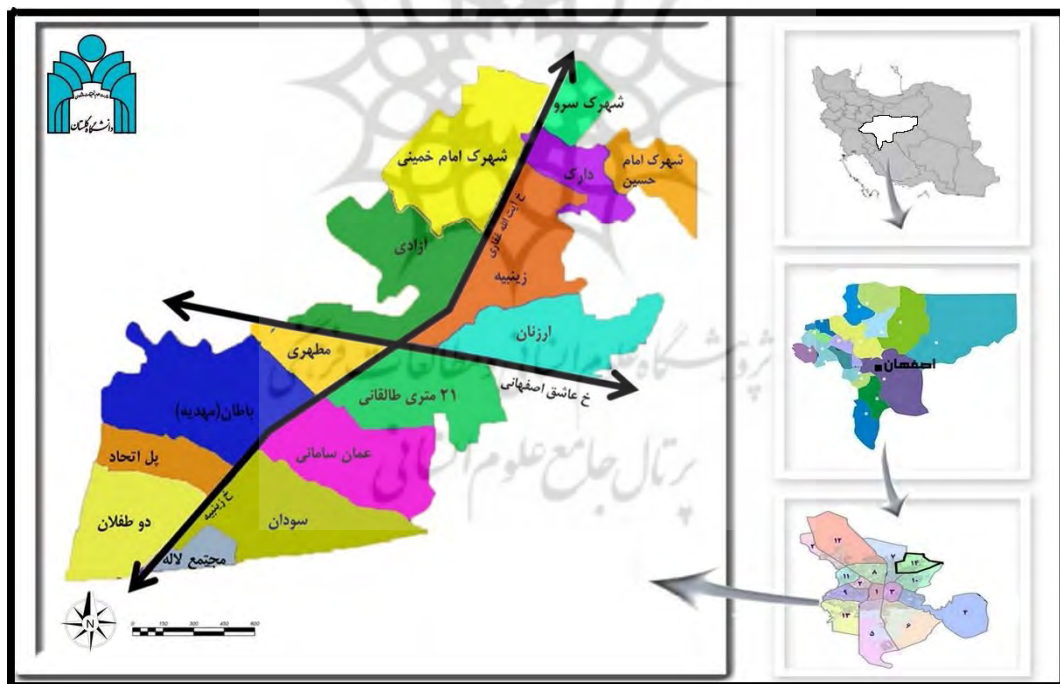
شایان ذکر است نمره کل ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه‌ها برابر با ۰/۸۷ می‌باشد.

محدوده و قلمرو پژوهش

محله زینبیه که قبلاً جزئی از پیکره منطقه ۷ اصفهان بوده است، هم‌اکنون در منطقه ۱۴ و در شمال شرقی اصفهان واقع شده است. محله زینبیه پس از ادغام چند سکونتگاه غیررسمی در محدوده‌های با بافت روستایی و شهرک‌های جدیدالاحداث به بدنه اصلی شهر متصل گردیده است و به‌صورت زبانه‌ای حدفاصل اتوبان شهید چمران و بزرگراه بعثت (جاده دولت‌آباد) شکل گرفته است. بر اساس آخرین سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰ جمعیت محدوده زینبیه معادل ۱۴۷۷۱۱ نفر و با نسبت جنسی ۱۰۴ بوده است. مساحت محله زینبیه برابر با ۵۳۸ هکتار می‌باشد. در تقسیمات جدید مدیریت شهری این محدوده خود به ۱۵ محله کوچک تقسیم شده است.

تعیین روایی سازه از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. به این منظور نقطه عطف ۰/۴ به‌عنوان حداقل بار عاملی موردنیاز برای حفظ هر عبارت در عوامل استخراج‌شده در نظر گرفته شد. پس از استخراج عوامل و عبارات قرارگرفته در هر عامل، میزان همخوانی این عوامل با مفهوم اصلی و ابعاد آن بررسی گردید. برای اجرای تحلیل عاملی به‌منظور حصول اطمینان نسبت به کفایت نمونه‌برداری و صفر نبودن ماتریس همبستگی داده‌ها در جامعه، نتایج KMO و آزمون کرویت بارتلت محاسبه شده است.

در این پژوهش جهت بررسی پیش‌فرض کرویت (بررسی ماتریس ضرایب همبستگی بین متغیرها در جامعه) از آزمون کرویت بارتلت (۱۹۵۴) استفاده شد؛ همچنین برای بررسی کفایت نمونه و مناسب بودن داده‌های جمع‌آوری‌شده برای تحلیل عاملی از آزمون کایزر (۱۹۶۱) یا KMO استفاده شد.

شکل ۱: موقعیت محله زینبیه در شهر، شهرستان، استان و کشور

ماتریس همبستگی داده‌ها در جامعه، نتایج KMO و آزمون کرویت بارتلت محاسبه شده است.

بحث اصلی

برای اجرای تحلیل عاملی به‌منظور حصول اطمینان نسبت به کفایت نمونه‌برداری و صفر نبودن

جدول ۳: اندازه‌های KMO و نتایج آزمون کرویت بارلت برای پرسش‌نامه محقق ساخته

آزمون بارلت		
سطح معنی‌داری	آماره آزمون خی-دو	KMO
۰/۰۰۰	۵۳۷۲/۲۲	۰/۵۱

میانگین به‌دست‌آمده برای تمام پرسش‌ها بیشتر از ۳ می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت افراد نمونه با پرسش‌های مؤلفه اقتصادی در سطح زیاد و خیلی زیاد موافق هستند.

یافته‌های مربوط به عوامل اقتصادی: چون سطح معناداری به‌دست‌آمده برای تمام پرسش‌ها کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین تمام پرسش‌ها مؤلفه عوامل اقتصادی به‌صورت معنادار تأثیرگذار هستند و چون

جدول ۴: نتایج آزمون میانگین مربوط به متغیر عوامل اقتصادی

آزمون Value=3						متغیرها
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری	آماره آزمون t	میانگین	
حد بالا	حد پایین					
۱/۰۵	۰/۸۵	۰/۹۵	۰/۰۰۰**	۱۸/۸۱	۳/۹۵	صندوق محلی
۱/۵۵	۱/۴۰	۱/۴۸	۰/۰۰۰**	۳۸/۵۸	۴/۴۸	تسهیل کردن دریافت وام
۱/۳۵	۱/۱۸	۱/۲۷	۰/۰۰۰**	۲۹/۵۱	۴/۲۷	بودجه برای مشاغل خانگی
۰/۸۴	۰/۵۸	۰/۷۱	۰/۰۰۰**	۱۱/۰۶	۳/۷۱	حمایت از کسب‌وکار محلی
۱/۴۴	۱/۲۹	۱/۳۷	۰/۰۰۰**	۳۷/۲۰	۴/۳۷	دوره‌های کارآفرینی

جدول ۵: میانگین رتبه‌های متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون فریدمن

ردیف	متغیر	میانگین رتبه‌ها	شاخص‌های آماری	مقادیر محاسبه شده
۱	تسهیل کردن دریافت وام	۳/۵۰	آزمون کای دو	۱۳۶/۷۱
۲	دوره‌های کارآفرینی	۳/۲۲	سطح معناداری	۰/۰۰۰**
۳	بودجه برای مشاغل خانگی	۳/۰۸		
۴	صندوق محلی	۲/۶۱		
۵	حمایت از کسب‌وکار محلی	۲/۵۹		

به‌جز برای پرسش ۱۷ بیشتر از ۳ می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت افراد نمونه با پرسش‌ها مؤلفه اجتماعی به‌جز پرسش ۱۷ در سطح زیاد و خیلی زیاد موافق هستند ولی در مورد پرسش ۱۷ چون میانگین به‌دست‌آمده برابر با ۲/۸۴ می‌باشد و سطح معناداری برابر با ۰/۰۱۵ و کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین به‌صورت معنادار افراد نمونه با تأثیر این پرسش بر روی مؤلفه اجتماعی مخالف و کاملاً مخالف هستند.

یافته‌های مربوط به عوامل اجتماعی برای بررسی اینکه هرکدام از پرسش‌ها در چه سطحی مؤلفه عامل اجتماعی را مورد ارزیابی قرار می‌دهند از آزمون t- تک نمونه‌ای استفاده شده است. در پرسش ۱۸ چون سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت به نظر افراد نمونه این پرسش در سطح متوسط بر روی عامل اجتماعی تأثیر دارد. چون میانگین به‌دست‌آمده برای تمام پرسش‌ها

جدول ۶: نتایج آزمون میانگین مربوط به متغیر عوامل اجتماعی

Test Value = 3						متغیرها
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری	آماره آزمون	میانگین	
حد بالا	حد پایین					
۱/۴۱	۱/۲۲	۱/۳۲	۰/۰۰۰**	۲۶/۳۷	۴/۳۱	کنترل امنیت توسط نیروی انتظامی
۱/۴۲	۱/۲۴	۱/۳۳	۰/۰۰۰**	۲۹/۷۴	۴/۳۳	احساس امنیت با حضور نیروی انتظامی
۱/۱۰	۰/۸۹	۱/۰	۰/۰۰۰**	۱۹/۴۲	۴/۰	کنترل با تقویت حضور مردم
۰/۳۴	۰/۰۱	۰/۱۲	۰/۰۳۲*	۲/۱۵	۳/۱۲	اعتماد به مردم محله
۱/۰۱	۰/۸۱	۰/۹۱	۰/۰۰۰**	۱۷/۲۷	۳/۹۱	همکاری با بخش عمومی
-۰/۰۳	-۰/۲۸	-۰/۱۵	۰/۰۱۵*	-۲/۴۵	۲/۸۴	رضایت از کیفیت محل زندگی
۰۰/۷	-۰/۱۷	-۰/۰۵	۰/۳۷۴*	-۰/۸۹	۲/۹۴	رضایت از محله
۰/۳۸	۰/۰۷	۰/۲۳	۰/۰۰۵**	۲/۸۵	۳/۲۳	عدم ترک محله
۱/۰۸	۰/۸۸	۰/۹۸	۰/۰۰۰**	۱۹/۴۰	۳/۹۸	تأثیر وجود هیئت محلی بر کیفیت
۰/۹۱	۰/۷۲	۰/۸۲	۰/۰۰۰**	۱۶/۷۹	۳/۸۲	همکاری مردم با بخش عمومی
۰/۹۸	۰/۷۸	۰/۸۸	۰/۰۰۰**	۱۷/۶۳	۳/۸۸	ارتقای مشارکت با تشکیل NGOs و CBOs
۱/۲۱	۱/۰۳	۱/۱۱	۰/۰۰۰**	۲۴/۱۸	۴/۱۲	مشارکت با امکان نظارت بیشتر

جدول ۷: میانگین رتبه‌های متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون فریدمن

ردیف	متغیر	میانگین رتبه‌ها	شاخص‌های آماری	مقادیر محاسبه شده
۱	کنترل امنیت توسط نیروی انتظامی	۸/۶۴	آزمون کای دو	۹۲۸/۰۴
۲	احساس امنیت با حضور نیروی انتظامی	۸/۴۰	سطح معناداری	۰/۰۰۰**
۳	مشارکت با امکان نظارت بیشتر	۷/۵۷		
۴	تأثیر وجود هیئت محلی بر کیفیت	۷/۳۹		
۵	کنترل با تقویت حضور مردم	۷/۳۵		
۶	همکاری با بخش عمومی	۷/۰۷		
۷	ارتقای مشارکت با تشکیل NGOs و CBOs	۶/۹۰		
۸	همکاری مردم با بخش عمومی	۶/۶۸		
۹	عدم ترک محله	۵/۳۹		
۱۰	اعتماد به مردم محله	۴/۶۵		
۱۱	رضایت از محله	۴/۱۰		
۱۲	رضایت از کیفیت محل زندگی	۳/۸۵		

یافته‌های مربوط به عوامل محیطی - کالبدی

برای بررسی اینکه هر کدام از پرسش‌ها در چه سطحی مؤلفه عامل محیطی-کالبدی را ارزیابی می‌کنند، از آزمون t -تک نمونه‌ای استفاده شده است. چون سطح معناداری به‌دست آمده برای تمام پرسش‌ها کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ بنابراین تمام پرسش‌ها بر روی مؤلفه عوامل محیطی-کالبدی به‌صورت معنادار تأثیرگذار هستند. چون میانگین به‌دست آمده برای تمام پرسش‌ها بیشتر از ۳ می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت افراد نمونه با پرسش‌ها مؤلفه محیطی-کالبدی در سطح زیاد و خیلی زیاد موافق هستند.

یافته‌های مربوط به عوامل مدیریتی - حقوقی

برای بررسی اینکه هر کدام از پرسش‌ها در چه سطحی مؤلفه عامل مدیریتی-حقوقی را مورد ارزیابی قرار می‌دهند از آزمون t -تک نمونه‌ای استفاده شده است. چون سطح معناداری به‌دست آمده برای تمام پرسش‌ها به‌جز پرسش ۳۳ کمتر از ۰/۰۵ هست بنابراین تمام پرسش‌ها به‌جز پرسش ۳۳ بر روی مؤلفه عوامل مدیریتی-حقوقی به‌صورت معنادار تأثیرگذار هستند. در پرسش ۳۳ چون سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ هست می‌توان نتیجه گرفت به نظر افراد نمونه این پرسش در سطح متوسط بر روی عامل مدیریتی-حقوقی تأثیر دارد.

جدول ۸: نتایج آزمون میانگین مربوط به متغیر عوامل محیطی - کالبدی

Test Value = 3						متغیرها
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری	آماره آزمون	میانگین	
حد بالا	حد پایین					
۱/۱۶	۰/۹۳	۱/۰۴	۰/۰۰۰	۱۷/۸۱	۴/۰۴	کیفیت خوب وسایل نقلیه
۰/۶۲	۰/۳۷	۰/۵۰	۰/۰۰۰	۷/۹۷	۳/۵۰	کاربرد وسایل نقلیه عمومی
۰/۶۵	۰/۴۱	۰/۵۳	۰/۰۰۰	۸/۴۹	۳/۵۳	ارزان بودن هزینه رفت و آمد
۱/۰۲	۰/۸۰	۰/۹۱	۰/۰۰۰	۱۶/۱۲	۳/۹۱	تأمین نیاز داخل خود محله
۱/۴۸	۱/۳۴	۱/۴۱	۰/۰۰۰	۳۷/۸۵	۳/۴۱	افزایش فضاهای آموزشی
۰/۶۲	۰/۳۵	۰/۴۹	۰/۰۰۰	۶/۹۷	۳/۴۹	کیفیت فضاهای آموزشی
۱/۶۱	۱/۴۵	۱/۵۳	۰/۰۰۰	۳۶/۸۶	۴/۵۳	اثرات فضاهای تفریحی - ورزشی
۱/۶۵	۱/۵۰	۱/۵۸	۰/۰۰۰	۴۰/۴۰	۴/۵۸	ایجاد فضاهای تفریحی - ورزشی
۰/۴۴	۰/۱۸	۰/۳۱	۰/۰۰۰	۴/۶۴	۳/۳۱	در دسترس بودن فضاهای تفریحی - ورزشی

جدول ۹: میانگین رتبه‌های متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون فریدمن

ردیف	متغیر	میانگین رتبه‌ها	شاخص‌های آماری	مقادیر محاسبه شده
۱	ایجاد فضاهای تفریحی - ورزشی	۶/۴۵	آزمون کای دو	۵۱۷/۷۵
۲	اثرات فضاهای تفریحی - ورزشی	۶/۴۴	سطح معناداری	۰/۰۰۰
۳	افزایش فضاهای آموزشی	۵/۷۷		
۴	کیفیت خوب وسایل نقلیه	۵/۲۸		
۵	تأمین نیاز داخل خود محله	۴/۸۰		
۶	کیفیت فضاهای آموزشی	۴/۳۰		
۷	کاربرد وسایل نقلیه عمومی	۴/۱۰		
۸	ارزان بودن هزینه رفت و آمد	۴/۰۹		
۹	در دسترس بودن فضاهای تفریحی - ورزشی	۳/۸۷		

جدول ۱۰: نتایج آزمون میانگین مربوط به متغیر عوامل مدیریتی - حقوقی

Test Value = 3						متغیرها
فاصله اطمینان ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری	آماره آزمون	میانگین	
حد بالا	حد پایین					
۰/۱۴	۰/۰۷	۰/۰۳	۰/۵۰۹	۰/۶۶	۳/۰۳	اطلاع از قوانین
۰/۷۵	۰/۵۳	۰/۶۴	۰/۰۰۰	۱۱/۷۷	۳/۶۴	تبعیت از قوانین
۰/۴۶	۰/۶۹	۰/۵۸	۰/۰۰۰	۹/۸۹	۲/۴۲	هماهنگی ضوابط با مناطق محروم
۰/۶۲	۰/۸۸	۰/۷۵	۰/۰۰۰	۱۱/۳۰	۲/۲۵	تسهیلات برای اقشار کم درآمد
۰/۶۹	۰/۹۴	۰/۸۱	۰/۰۰۰	۱۲/۷۶	۲/۱۹	دغدغه نبودن صدور پروانه
۰/۱۵	۰/۴۲	۰/۲۹	۰/۰۰۰	۴/۱۹	۲/۷۱	تفکیک زیر ۱۰۰ مترمربع
۰/۲۷	۰/۰۰۹	۰/۱۴	۰/۰۳۶	۲/۱۰	۳/۱۴	مشوق‌های مالی و قانونی
۰/۹۵	۰/۷۱	۰/۸۳	۰/۰۰۰	۱۳/۸۵	۳/۸۳	تعیین مالکیت بر نوسازی

جدول ۱۱: میانگین رتبه‌های متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون فریدمن

ردیف	متغیر	میانگین رتبه‌ها	شاخص‌های آماری	مقادیر محاسبه شده
۱	تعیین مالکیت بر نوسازی	۶/۱۳	آزمون کای دو	۶۹۶/۳۹
۲	تبعیت از قوانین	۶/۰۵	سطح معناداری	۰/۰۰۰
۳	مشوق‌های مالی و قانونی	۴/۹۱		
۴	اطلاع از قوانین	۴/۸۶		
۵	تفکیک زیر ۱۰۰ مترمربع	۴/۲۰		
۶	هماهنگی ضوابط با مناطق محروم	۳/۵۸		
۷	تسهیلات برای اقشار کم درآمد	۳/۱۵		
۸	دغدغه نبودن صدور پروانه	۳/۱۲		

ضریب همبستگی

برای بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش از آزمون ضریب همبستگی پیر سن^۱ استفاده شده است.

جدول ۱۲: نتایج ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

۴	۳	۲	۱	
			۱	عوامل اقتصادی
		۱	۰/۲۳**	عوامل اجتماعی
	۱	۰/۲۶**	۰/۱۵**	عوامل محیطی-کالبدی
۱	۰/۲۳**	۰/۴۰**	-۰/۰۳	عوامل مدیریتی-حقوقی

* معناداری در سطح ۰/۰۱

کالبدی و عوامل مدیریتی-حقوقی نیز به صورت معنادار افزایش می‌یابد و نیز با افزایش عوامل محیطی-کالبدی، عوامل مدیریتی-حقوقی به صورت معنادار افزایش می‌یابد. با توجه به نتایج فوق می‌توان نتیجه گرفت رابطه معناداری بین عوامل اقتصادی و عوامل مدیریتی-حقوقی وجود ندارد.

چون سطح معناداری برای تمام متغیرها به جز رابطه میان عوامل مدیریتی-حقوقی و عوامل اقتصادی از ۰/۰۵ کمتر هست بنابراین رابطه مثبت و معناداری بین تمام متغیرها وجود دارد، این گونه می‌توان تفسیر نمود که با عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی و عوامل محیطی-کالبدی به صورت معنادار افزایش می‌یابد، همچنین با افزایش عوامل اجتماعی، عوامل محیطی-

جدول ۱۳: ضرایب رگرسیونی استاندارد شده، نسبت بحرانی و سطح معنی‌داری برای متغیرهای موجود

نتیجه آزمون	سطح معناداری	نسبت بحرانی ^۲	ضریب رگرسیونی استاندارد	به سازه	اثر سازه
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۵/۵۷۳	۰/۶۵۷	عوامل اقتصادی	صندوق محلی
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۰/۳۷۵	۰/۴۹۴		تسهیل کردن دریافت وام
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۵/۳۸۴	۰/۴۹۸		بودجه برای مشاغل خانگی
رابطه معنادار وجود ندارد	۰/۲۹۸	۱/۰۴	۰/۰۶۹		حمایت از کسب‌وکار محلی
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۴/۵۱۸	۰/۳۵۱		دوره‌های کارآفرینی
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۴/۴۰۲	-۰/۳۵	کل	عوامل اقتصادی
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۸/۲۱۸	۰/۵۷۷	عوامل اجتماعی و فرهنگی	کنترل امنیت توسط نیروی انتظامی
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۷/۲۱۷	۰/۴۴۲		احساس امنیت با حضور نیروی انتظامی
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۳/۳۱۸	۰/۱۹		کنترل با تقویت حضور مردم
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	-۲/۷۰۲	-۰/۱۵۴		اعتماد به مردم محله
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۷/۰۸۳	۰/۴۳۳		همکاری با بخش عمومی
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۱۰/۹۱۶	۰/۷۹۴		رضایت از کیفیت محل زندگی
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۱۰/۳۸۱	۰/۷۲۰		رضایت از محله
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۸/۵۵	۰/۴۵۶		عدم ترک محله
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۵/۰۹۱	۰/۲۹۸		تأثیر وجود هیئت محلی بر کیفیت
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۶/۱۲۴	۰/۳۶۶		همکاری مردم با بخش عمومی
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۳/۸۱۵	۰/۲۱۹		ارتقای مشارکت با تشکیل NGOs و CBOs
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۳/۶۴۳	۰/۲۰۹		مشارکت با امکان نظارت بیشتر
رابطه معنادار وجود دارد	<۰/۰۵	۴/۵۲	۰/۲۵۸		کل
نتیجه آزمون	سطح معناداری	نسبت	ضریب رگرسیونی	به سازه	اثر سازه

۱- نسبت بحرانی (Critical Ratio): در نرم‌افزار ایموس، رد یا تأیید فرضیه‌ها با CR نشان داده می‌شود و اگر این شاخص از ۱/۹۶ بیشتر باشد، نشان از وجود رابطه علی بین متغیرهاست و فرضیه تأیید می‌شود.

اثر سازه	به سازه	ضریب رگرسیونی استاندارد	نسبت بحرانی ^۷	سطح معناداری	نتیجه آزمون	
		استاندارد	بحرانی			
کیفیت خوب وسایل نقلیه	عوامل محیطی-کالبدی	۰/۵۶۰	۶/۶۷۵	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
کاربرد وسایل نقلیه عمومی		۰/۷۰۲	۷/۹۷۸	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
ارزان بودن هزینه رفت و آمد		۰/۵۲۲	۷/۰۹	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
تأمین نیاز داخل خود محله		۰/۱۱۱	۱/۹۸۷	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
افزایش فضاهای آموزشی		-۰/۱۴۹	-۲/۳۹۹	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
کیفیت فضاهای آموزشی		۰/۲۱۹	۳/۴۵۹	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
اثرات فضاهای تفریحی-ورزشی		-۰/۲۴۴	-۳/۸۲۳	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
ایجاد فضاهای تفریحی-ورزشی		-۰/۲۳۸	-۳/۷۳۴	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
در دسترس بودن فضاهای تفریحی-ورزشی		۰/۳۷۵	۵/۵۴۱	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
عوامل محیطی-کالبدی		کل	۰/۲۲	۲/۳۶۴	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد
اطلاع از قوانین	عوامل رفاهی-کالبدی	۰/۵۱۲	۲/۰۵	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
تبعیت از قوانین		۰/۴۶	۲/۹۱	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
هماهنگی ضوابط با مناطق محروم		۰/۷۲	۲/۵۳	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
تسهیلات برای اقشار کم درآمد		۰/۶۴۸	۲/۵۲	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
دغدغه نبودن صدور پروانه		۰/۵۴۰	۲/۱۲	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
تفکیک زیر ۱۰۰ مترمربع		۰/۳۵۳	۱/۹۸۴	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
۳۳. مشوق های مالی و قانونی		۰/۵۰۵	۱/۹۸۸	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد	
۳۴. تعیین مالکیت بر نوسازی		۰/۰۷۲	۱/۵۱۲	۰/۱۳	رابطه معنادار وجود دارد	
عوامل مدیریتی-حقوقی		کل	۱/۶۹۶	۹/۶۵۲	<۰/۰۵	رابطه معنادار وجود دارد

استفاده شده است. چون سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ هست می توان نتیجه گرفت که بین عوامل مورد بررسی تفاوت معناداری وجود دارد.

رتبه بندی متغیرهای تحقیق: جهت این که کدام یک از عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی، عوامل محیطی-کالبدی و عوامل مدیریتی-حقوقی، از نظر افراد نمونه بیشترین تأثیر را دارد از آزمون فریدمن

جدول ۱۴: میانگین رتبه های متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون فریدمن

ردیف	متغیر	میانگین رتبه ها	شاخص های آماری	مقادیر محاسبه شده
۱	عوامل اقتصادی	۱/۳۶	آزمون کای دو	۱۰۰۵/۶۳
۲	عوامل محیطی-کالبدی	۳/۰۵	سطح معناداری	۰/۰۰۰*
۳	عوامل اجتماعی	۳/۹۳		
۴	عوامل مدیریتی-حقوقی	۴/۶۷		

جمع بندی نتیجه گیری

این تحقیق به دنبال رفع مشکلات سکونتگاه غیر رسمی زینبیه اصفهان است و تمرکز آن بر روی تغییرات و حوزه اختیارات مدیریت شهری جهت ساماندهی این محله می باشد. با بررسی های به عمل آمده مشخص گردید مدیریت شهری فعلی، با این دید برای جوابگویی به نیازهای شهروندان در راستای توانمندسازی، کفایت لازم را ندارد و باید در روند

طرح ها و برنامه ها در این خصوص تجدید نظر نماید و برنامه هایی هماهنگ با ویژگی های خاص این محله تدوین نموده و در دستور کار قرار دهد. از این رو با توجه به مشکلات موجود در محله زینبیه به عنوان یک سکونتگاه غیررسمی، نیازهای محله و ساکنان و همچنین یافته های تحقیق، استقرار رویکرد حکمروایی خوب شهری در دیدگاه مدیریت شهری، راهکاری است متمرکز بر رفع مشکلات و معضلات محله همگام

مدیریت شهری باشد. مسائل بهداشتی در همه محلات شدت دارد، کمبود فضای سبز در شمال غرب و جنوب شرق با شدت بیشتری احساس می‌شود و آسفالت معابر در محلات زینبیه جنوبی کمتر از زینبیه شمالی یک معضل تلقی می‌شود. و بیشترین انتظارات ایشان از مدیریت شهری را می‌توان رسیدگی به وضعیت کالبدی محله، احداث فضاهای ورزشی، تفریحی - آموزشی (شامل کانون‌های فرهنگی، زمین‌بازی کودکان و فضای سبز)، بهداشت محل و رسیدگی به فاضلاب و جمع‌آوری پسماندها و زباله‌های شهری به‌خصوص در کوچه‌های بن‌بست و نقاط پرت و دورافتاده محله، جمع‌آوری مواد مخدر و ایجاد امنیت در فضای شهری، آسفالت معابر، رسیدگی به وضعیت آب و برق و روشنایی معابر، تلفن و آب، افزایش وسایل نقلیه عمومی، احداث پل عابر، ارتقای کیفیت مدارس و رسیدگی به مراکز درمانی و بهداشتی و ساخت زمین‌های بایر، نام برد. همچنین علیرغم استقبال گسترده مردم از جمعه‌بازار که هر هفته در جاده شهر دولت‌آباد پهن است و مزایایی که این بازار می‌تواند برای مردم (از بُعد اقتصادی) داشته باشد، این بازار باعث ایجاد مشکلات ترافیکی در جاده دولت‌آباد شده است. و همچنین به خاطر وجود برخی مشکلات مانند پیش‌بینی زیرساخت‌های لازم برای پارکینگ وسایل نقلیه که باعث آشفته‌گی هرچه بیشتر نما و منظر شهری و تردد وسایل نقلیه گردیده است و تسهیل خریدوفروش مردم، عدم تعبیه دستگاه‌های خودپرداز به میزان کافی، عدم وجود فضا برای بازی کودکان و رفع خستگی مراجع و تأمین فضا برای حضور پررنگ‌تر مردم و در نظر گرفتن امکانات سرمایشی و گرمایشی یا حداقل مصون ماندن مراجعین از باد و باران و برف در روزهای زمستانی و گرما و آفتاب در تابستان باعث نارضایتی کسبه و مراجعین شده است. باوجودی که بازار کوثر از امکانات بهتر و مدیریت بهتری برخوردار هست به خاطر روزانه بودن آن، اما مبلغ اجاره‌بهای گرفته‌ها، باعث شده است تا به‌راحتی برای همگان استفاده از بازار فراهم نشود. ولی مشکل پارکینگ در

با برنامه‌ریزی، سازماندهی، هدایت و رهبری، نظارت و کنترل و تخصیص منابع موجود به سوی تحقق توانمندسازی اجتماع محلی غیررسمی به دلیل این‌که وضعیت سازماندهی مدیریت شهری اولویت بیشتری را از میان دیگر وظایف کسب کرده است بنابراین نیازمند توجه بیشتر مسئولین می‌باشد و مدیریت شهری الگویی از حکمروایی را اتخاذ کند که دستیابی به این الگوی مدیریت، توسعه پایدار را نیز به ارمغان خواهد داشت و این مهم با نیازسنجی صحیح، مطالعه و ریشه‌یابی مشکلات و استفاده از نظرات و پیشنهادات مردمی که خود موجب انگیزشی شدن طرح‌ها برای مردم می‌شود، تحقق خواهد یافت. وضعیت فعلی محله علی‌رغم تلاش بر توسعه به شکل نابسامانی می‌باشد. در این شرایط، با توجه به پیش‌بینی اتوبان‌های چمران و آقا بابایی برای کاهش ترافیک برون‌شهری در سطح خیابان‌های شهر و بخصوص محله زینبیه که از شمال محله زینبیه می‌گذرد، اگرچه گزینه مناسبی است، اما بایستی توجه داشت که با افزایش اتوبان و خیابان عملاً استفاده از وسایل نقلیه شخصی افزایش یافته و مشکلات ترافیکی در سطح شهر باقی می‌مانند. از طرف دیگر با توجه به فقر نسبی ساکنان این محله و عدم امکان استفاده از وسیله نقلیه شخصی، مشکلات آلوده‌شدن ساکنان به مرکز شهر کماکان باقی می‌ماند. و ساکنان محله جهت سهولت آلوده‌شدن به مرکز شهر به دستگاه‌های حمل‌ونقل همگانی بیشتر نیازمند هستند تا توسعه راه‌ها. این موضوع از نظر سیاست‌های جدید منطبق با محیط‌زیست و توسعه پایدار در اولویت قرار دارد. فقدان امنیت اجتماعی یا بهتر است بگوییم کمبود نظارت اجتماعی در سطح محله، فقدان بهداشت، فقدان فضاهای جمعی و فضای سبز کافی و مناسب در سطح محله، کمبود فضاهای ورزشی مناسب در سطح محله، عدم آسفالت معابر در سطح محله. البته این مشکلات در محلات مختلف مشابه نبوده، محلات واقع در شمال شرق و جنوب غرب با شدت بیشتری در فشار مشکلات اجتماعی قرار دارند که این هم می‌تواند به دلیل نزدیکی به زمین‌های کشاورزی و نابسامان بودن امنیت محله و عدم نظارت

۱۰. تامین امکانات برای گردشگران مجموعه ورزشی المپیک و پارک هزار جریب در محلات شهرک امام خمینی و پارک لاله در میدان؛
۱۱. تقویت نهادهای داوطلب محلی مانند حسینه‌ها، مساجد و تکایای فعال در سطح محله به دلیل مذهبی بودن بافت؛
۱۲. تشکیل شورای محلی از میان معتمدین محله با توجه به بالا بودن تمایل شهروندان به مشارکت و برقراری تعاملات فکری؛
۱۳. آرام‌سازی مسیر کنار چشمه ارزنان و نهر شاه-پسند؛
۱۴. ایجاد و تقویت مسیرهای پیاده منسجم و مرتبط با محلات؛

منابع

۱. ایراندوست، کیومرث. ۱۳۸۹. سکونتگاه‌های غیررسمی و اسطوره حاشیه نشینی. چاپ دوم. تهران. انتشارات سازمان فناوری اطلاعات و ارتباطات شهرداری تهران.
۲. ایمانی جاجرمی، حسین. علی نوذرپور. سید محمدهادی ایازی. اسماعیل صالحی. نوید سعیدی رضوانی. مجید عبداللهی و غلامرضا کاظمیان. ۱۳۹۲. فصلنامه. مدیریت شهری. مدیریت شهری در ایران. جلد دوم. تهران. تیسرا.
۳. برک‌پور، ناصر و ایرج اسدی. ۱۳۹۰. مدیریت و حکمروایی شهری. چاپ دوم. تهران. دانشگاه هنر.
۴. پوراحمد، احمد. محمدتقی رهنمایی. مهدی قرخلو و محمد اسکندری نوده. ۱۳۸۹. آسیب شناسی سیاست‌های دولت در ساماندهی اسکان غیررسمی، نمونه موردی: محلات نایبند، شیرسوم و خواجه عطا، شهربندرعباس. فصلنامه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای. سال دوم. شماره پنجم. تابستان ۱۳۸۹. صص ۲۹-۵۴.
۵. تقوی گودرزی، سعید. مریم بیرانوندزاده، مریم و محمد فتحی بیرانوند. ۱۳۹۱. اسکان غیررسمی چالشی فراروی مدیریت شهری: نمونه موردی محله فلک الدین خرم آباد. نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی. فصلنامه علمی - پژوهشی. شماره ۱۴. بهار ۱۳۹۱. صص ۱۰۳-۱۲۲.

این مورد نیز قابل مشاهده است ولی به شدت جمعه‌بازار نیست.

با نظر به نتایج و یافته‌ها، الگوی مدیریتی که توانمندسازی اجتماع محلی غیررسمی را در بر داشته باشد، با اصلاح و بازنگری فرایندهای برنامه‌ریزی، سازماندهی، هدایت و رهبری، نظارت و کنترل، تخصیص منابع طبق رویکرد حکمروایی خوب شهری محقق خواهد شد.

بنابراین به منظور تبیین بهتر این رابطه در عمل پیشنهادهای کلی ارائه می‌گردد: برای تحقق رویکرد توانمندسازی اجتماع محلی، شایسته است تا مدیریت شهری وظایف و ویژگی‌های زیر را اتخاذ نماید:

۱. شناسایی زمین‌های غیر قابل کشت غرب محله ارزنان و شمال محله؛
۲. جلوگیری از زیرساخت رفتن زمین‌های کشاورزی؛
۳. مشخص نمودن حریم زمین‌های کشاورزی و مواظبت و کنترل بر حفظ آن؛
۴. لزوم خروج دامداری‌ها و کارخانه‌های مواد غذایی از حاشیه منطقه و شمال محله به دلیل جلوگیری از آلودگی‌های آب و هوا و صوتی؛
۵. کاهش هزینه‌های ساخت و ساز و صدور پروانه برای جلوگیری از ساخت و ساز غیر ایمن؛
۶. همکاری با سازمان ثبت اسناد و املاک برای مشخص نمودن صاحبین واقعی املاک برای برخورداری از مزایا؛
۷. حمایت از مشاغل خانگی قالبیافی و چرمدوزی و معرفی محصولات به بازار برای صادرات به بقیه نقاط شهر و شهرهای دیگر؛
۸. بستر سازی برای عرضه محصولات به صورت دائمی و ارتقای کیفیت جمعه بازار و جلوگیری از آشفته‌گی بصری؛
۹. راه اندازی مشاغل خرده فروشی در راستای محور زینبیه، آیت الله غفاری و عاشق اصفهانی به عنوان محورهای اصلی مواصلاتی محله‌ها، که جاذب جمعیت هستند مانند لباس فروشی، فروشگاه‌ها و سوپر مارکت‌ها؛

۶. خاکپور، براتعلی. مریم‌هادی‌زاده بزاز. ۱۳۹۱. تحلیلی بر علل ساختاری مهاجرت، شهرنشینی و اسکان غیر رسمی در ایران با نگرش ویژه بر کلان شهر مشهد. چهارمین کنفرانس برنامه ریزی و مدیریت شهری، مشهد، دانشگاه مشهد.
۷. رهنما، محمدرحیم و محمد محمدیان. ۱۳۹۱. مدیریت شهری و ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی (نمونه موردی: کوی نه دره مشهد. فصلنامه جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره هجدهم، بهار و تابستان.
۸. زمانی، بهادر و سارا شمس. ۱۳۹۳. ضرورت اتخاذ رویکرد محله-مبنا در احیای بافت های تاریخی شهرها. هفت شهر. شماره ۴۵-۴۶.
۹. سعیدی رضوانی، نوید. محمد حسین انصاری و وحیده توحیددلو. ۱۳۹۱. بررسی و ارائه راهکارهای توانمندسازی اجتماع محور با تأکید بر مشارکت مردمی در ساماندهی و توانمندسازی بافتهای فرسوده و سکونتگاههای غیررسمی (نمونه موردی شیراز، کرمانشاه و سنندج). هفت شهر. مجله معماری و شهرسازی. شماره ۴۱-۴۲. پاییز و زمستان ۹۱.
۱۰. سیاف‌زاده، علیرضا. ۱۳۹۲. مدیریت شهری کلان شهر تهران: فرصت‌ها و چالش‌ها. تهران. امیرکبیر.
۱۱. سیفال‌دینی، فرانک. ۱۳۸۵. فرهنگ واژگان برنامه ریزی شهری و منطقه ای. چاپ دوم. تهران. آبیژ.
۱۲. شادمان‌فر، رضا و مهدی وکیل‌پور. ۱۳۹۰. شورایی: سازوکاری برای مشارکت شهروندان با مدیریت شهری. چاپ اول. مشهد. انتشارات آستان قدس رضوی.
۱۳. صرافی، مظفر. ۱۳۸۱. به سوی نظریه ای برای ساماندهی اسکان غیررسمی، از حاشیه نشینی تا متن شهرنشینی. هفت شهر. سال سوم. شماره هشتم.
۱۴. لاله پور، منیژه. هوشنگ سرور و رحیم سرور. ۱۳۹۱. ساختار مدیریت شهری ایران با تأکید بر تحولات کالبدی شهرها. نشریه آمایش محیط. دوره ۵. شماره ۱۸.
۱۵. مشکینی، ابوالفضل. اسماعیل دویران و بیژن کلهرنیا. ۱۳۹۲. سنجش نابرابری و فقر شهری در محلات اسکان غیررسمی و رسمی (نمونه موردی شهر زنجان). پنجمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری. مشهد مقدس. اردیبهشت ۱۳۹۲.
۱۶. وان دیک، ماین پیتر. ۱۳۹۳. مدیریت شهری از نظریه تا عمل: اداره شهرها در کشورهای در حال توسعه.
- ترجمه غلامرضا کاظمیان و حامد رستگار). تهران. انتشارات تیسرا. (تاریخ انتشار به زبان اصلی ۲۰۰۶).
۱۷. هاروی، دیوید. ۱۳۷۶. ایمانی عدالت اجتماعی و شهر، ترجمه فرخ حسامیان و همکاران، شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، تهران.
18. UNESCAP, 2001. Municipal and Management in Asia: A comparative study, In: United Nation Economic and Social Commission for Asia and the specific.
19. Mc Gill, R. 1998. Urban management in developing countries.
20. Martinez, J., Gora, M., Richard, S. and Alfred, S. 2008. Trends in urban and slum indicators across developing world cities, 1990-2003. Habitat International, 32: 86-108.
21. UN-Habitat. 2007. Informal settlements: Living communities. Ministry of Environment and Spatial Planning. Association of Municipalities of Kosovo.
22. Kwaku, K. and Peter, A. 2004. Power, participation, and inflexible institutions: An examination of the challenges to community empowerment in participatory GIS applications, *Cartographica*, 38 (3,4): 5-18.
23. Johnson, J.V. 1997. Empowerment in future works life, *Scand J Work Environment Health*, 23(4): 23-27.
24. Alsop, R., Bertelsen, M. and Holland, J. 2006. Empowerment in practice: From Analysis to Implementation. The World Bank.
25. Malhotra, A., Schuler, S.R. and Boender, C. 2002. Measuring Women's Empowerment as a Variable in International Development., Gender and Development Group of the World Bank.
26. Wee, V. and Shaheed, F. 2008. Women Empowering Themselves: A Framework That Interrogates and Transforms Hong Kong: The Research Programme Consortium on women's Empowerment in Muslim Contexts: Gender poverty and democratization from the inside out, South Asia Research Centre, City University of Hong Kong.
27. Hardina, D. 2003. Linking Citizen Participation to Empowerment Practice: A

- Governance, and Public Services Provision through a Local Development Framework”. WordBank. Community Driven Development, Social protection.
31. Chowdhury, Farhat. Jahan and A.T.M. Nurul, Amin. 2006. Environmental assessment in slum, improvement programs: Some evidence from a study on infrastructure projects in two Dhaka slums. Environmental Impact Assessment Review 26: 530-552.
32. Akhter, Ali Mohammed and Toran, Kavita, 2000. Migration, Slums & Urban Squalor. at: www.Yorku.ca/bunchmi/ICEH.
- Historical Overview. Journal of Community Practice.
28. Saegert, S. and Winkel, G. 1996. Paths to Community Empowerment: Organizing at home. American Journal of Community Psychology. 24 (4).
29. Islam, M. Ruzaul. 2014. Non-Governmental Organizations Role for Social Capital and Community Empowerment in Community Development: Experience from Bangladesh. Asian Social work and policy review, 8: 261-264.
30. Helling, L., Serrano, R. and Warren, D. 2005. “Linking Community Empowerment, Decentralized

